

INŠTITUT ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO
PRI BIOTEHNIŠKI FAKULTETI V LJUBLJANI

TOMAŽ ŠTEFE

PRIMERJAVA SLOVENSKEGA
JAVNEGA MNENJA
O PROPADANJU GOZDOV
V LETU 1990 Z LETOM 1987

Raziskovalna naloga

Ljubljana 1990

GDK 903.1 : 48 : 425.1 : (497.12) "1990 + 1987"

e-392

76. jamo muenje, anketa, propadanje gasdov, prizadetost kulivalstvo
ekološke zavest, mijsnost utrepnaya, Slovenija

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani

Tomaž STEFE

~~SLOVENSKO JAVNO MNENJE IN PROPADANJE GOZDOV~~

PRIMERJAVA SLOVENSKEGA JAVNEGA MNENJA O PROPADANJU
GOZDOV V LETU 1990 Z LETOM 1987

Raziskovalna naloga

Ljubljana, ~~1988~~ 1990

e 332/1990

Nosilec naloge:

Lojze ČAMPA, dipl. inž. gozd.,
Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani

Avtor naloge:

Tomaž ŠTEFE, dipl. soc.,
Zavod R Slovenije za družbeno planiranje
Ljubljana

GDK 003.1 : 48 : 425.1 : (497 12) " 1990 + 1987

Izvleček

ŠTEFE, T.: PRIMERJAVA SLOVENSKEGA JAVNEGA MNENJA O PROPADANJU
GOZDOV V LETU 1990 Z LETOM 1987

Raziskava je v vsebinskem in metodološkem smislu ponovitev raziskave iz leta 1989 na isto temo. Informacije (odgovori) so prav tako kot v letu 1987 dobljeni z javnomnenjsko anketo v okviru vsakoletne raziskave Slovensko javno mnenje, ki ga izvaja Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Ponovitev raziskave pa seveda omogoča primerjavo odgovorov v letošnjem letu s tistimi izpred treh let. In prav na tej primerjavi je poudarek pri tej raziskavi.

Ključne besede: javno mnenje, anketa, propadanje gozdov, prizadetost prebivalstva, ekološka zavest, nujnost ukrepanja

Abstract

ŠTEFE, T.: SLOVENE PUBLIC OPINION OF FOREST DECLINE IN YEAR 1990
AS TO 1987

This research is repetition of research in 1989 as to content and method at the same subject. Informations (answers) are obtained (as in 1989) by annual inquiry "Slovene public opinion", made by Center for public opinion and mass communications at Faculty of sociology, political sciences and journalism. The repeated research makes comparison of possible answers - this is main topic of the research.

Key words: public opinion, inquiry, forest decline, public concern, ecologic consciousness, urgency of action

KAZALO VSEBINE

Stran:

1	STRUKTURA IN PREMIKI V EKOLOŠKI ZAVESTI SLOVENCEV	1
2	PRIMERJAVA ODGOVOROV LETA 1990 IN LETA 1987	5
2.1	Spol	7
2.2	Starost	9
2.3	Izobrazba	11
2.4	Kvalifikacija oz.poklic	13
2.5	Tip krajevne skupnosti	16
2.6	Regija	17
3	ZAKLJUČEK	21
4	POVZETEK	22
5	PRILOGE	24

1 STRUKTURA IN PREMEDI V EKOLOŠKI ZAVESTI SLOVENCEV

Raziskovalci slovenskega javnega mnenja sistematično raziskujejo (spremljajo) mnenja, stališča in družbeno aktivnost polnoletnih občanov Slovenije že od leta 1968 naprej. Med problemskimi sklopi (temami), ki raziskovalce že dolgo zanimajo, je tudi ekologija oz. odnos javnosti do ekoloških vprašanj.

Prvič se je ekološko vprašanje, ki je zelo kompleksno pojavilo v anketi Slovenskega javnega mnenja leta 1973. V naslednjih letih se je navedeno vprašanje pojavilo še šestkrat, le da je bilo dopolnjeno s še dvema vidikoma onesnaženosti okolja in sicer: ogroženost zaradi nuklearne energije, radioaktivnih snovi in odpadkov ter propadanje gozdov. Tudi odgovori, ki jih imajo spraševanci pri tem vprašanju na razpolago so že od vsega začetka enaki, tako da je možno spremljati spreminjanje javnega mnenja v času oz. je možno primerjati odgovore pri eni anketi z odgovori pri drugih.

To pojasnilo je potrebno zato, ker želimo letošnje odgovore najprej primerjati s tistimi izpred treh let, torej iz leta 1987 (v anketah Slovenskega javnega mnenja 1988 in 1989 ekološko vprašanje ni bilo zastavljeno). Vseh devet vidikov onesnaženosti okolja je razvrščenih tako kot so pokazali letošnji odgovori in sicer na osnovi seštevka procentov pri dveh odgovornih kategorijah: mi škoduje, zelo me moti in življenjsko me ogroža.

Vprašanje se je glasilo takole: Ali vas v vašem življenjskem in

delovnem okolju spodaj navedeni pojavi ogrožajo, motijo... Ali pa jih sploh ni?

Tabela 1: Razvrstitev vidikov onesnaženosti okolja glede na odgovore v letu 1990

	1987	1990
1. propadanje gozda	62,4	66,1
2. uporaba kemikalij v prehrambenih proizvodih	52,8	62,2
3. onesnaženost voda, industrijske odplake	45,6	56,3
4. onesnaženost prirodnega okolja, odpadki, smetišča	49,8	55,9
5. neurejenost prometa, nesreče	50,5	51,8
6. ogroženost zaradi nuklearne energije, radioaktivnih snovi in odpadkov	42,4	50,4
7. onesnaženost naselij, odpadki, umazanija	40,7	49,0
8. onesnaženost zraka, smrad, dim	32,3	48,0
9. hrup, ropot prometa, tovarne	23,6	29,8

Primerjava odstotkov iz leta 1990 s tistimi iz leta 1987 ponuja zelo pomembno ugotovitev kar sama od sebe. Pri vseh vidikih onesnaženosti okolja so odstotki v letu 1990 znatno višji kot so bili v letu 1987, kar pomeni, da imamo opravka z zelo velikim in pomembnim porastom ekološke zavesti občanov Slovenije. Skok je pri nekaterih vidikih manjši, pri drugih pa večji. Z največjim skokom se ponaša onesnaženost zraka, smrad in dim pa tudi onesnaženost voda in industrijske odplake ter uporaba kemikalij v prehrambenih proizvodih sta izjemno poskočila.

Najmanjši skok navzgor je zabeležen pri neurejenosti prometa z nesrečami vred in sicer samo za 1,3% v primerjavi z letom 1987. Zato seveda ni čudno, če sta ta vidik onesnaženosti okolja na lestvici prehitela dva druga vidika. Leta 1987 je bila neurejenost prometa na tretjem mestu, letos pa je na petem mestu.

Ob tem pa je težko reči zakaj je prav pri neurejenosti prometa skok navzgor najmanjši, saj se tudi v zvezi s tem zelo veliko govori in piše v množičnih občilih. V lanskem letu je potekala tudi akcija Minus 10% in prav okrog te akcije je bilo resnično mnogo napisanega in izpeljanih je bilo mnogo propagandnih akcij. Kako da potem prihaja do relativnega zaostajanja tega vidika v odnosu do drugih vidikov onesnaženosti okolja. Ali smo res postali že čisto indiferentni do nesreč in škode, ki je z njimi povezana pa tudi do neustreznih razmer na naših cestah sploh.

Z javnomnenjsko anketo sicer ni mogoče ugotoviti kako in koliko smo dejansko ogroženi, je pa to prav gotovo tista metoda, s pomočjo katere je mogoče pridobiti natančen odgovor o tem, kakšno je stanje "duha" na posameznem področju v določenem trenutku, v našem primeru na področju onesnaženosti okolja in znotraj tega še posebej na področju propadanja gozdov. Pri tem je treba upoštevati, da so informacije, s katerimi razpolagajo ljudje (javnost), zelo nepopolne. Ljudje, ki nimajo natančnih podatkov, pa se odločajo predvsem čustveno, to je predvsem na osnovi strahu pred pojavi in snovmi, ki se izmikajo človekovemu neposrednemu zaznavanju.

Pri tem je bolj ali manj normalno - gledano statistično - da so skoki večji pri tistih vidikih, ki so bili malo problematični v letu 1987

(to velja zlasti za onesnaženje zraka, smrad in dim), manjši pa pri tistih, ki so se kot zelo problematični izkazali že v letu 1987. To velja še posebej za propadanje gozdov. Tudi ogroženost zaradi propadanja gozdov je mnogo bolj porasla med leti 1986 in 1987 (za več kot 30%) od 1987 do 1990 pa le za 3,7%.

Nasploh je mogoče ugotoviti, da so premiki zelo veliki in v svojem bistvu pozitivni. Potrjujejo namreč, da osveščenost glede ekoloških vprašanj še naprej raste, kar pa je predpogoj za kakršnekoli premike v ravnanju. Najbrž smemo ugotoviti, da danes ni občana Slovenije, ki ga ne bi zelo motil ali/in ogrožal ta ali oni vidik onesnaženosti okolja in največkrat je ta nehvaležna vloga pripadla prav propadanju gozdov - 2/3 Slovencev misli tako. Prav kmalu bomo lahko rekli, da praktično ni Slovenca, ki mu propadanje gozdov ne bi škodovalo ali ga ne bi civiljenjsko ogrožalo.

Seveda pa utegnejo propadanje gozdov na prvem mestu zamenjati drugi vidiki onesnaženosti okolja, zlasti kemikalije v prehrambenih proizvodih in onesnaženost voda z industrijskimi odplakami vred, sta dva potencialna vidika oz. najbolj resna konkurenta za prevzem prvega mesta. Zdi pa se, da bo pri teh dveh vidikih, kakor tudi pri onesnaženosti prirodnega okolja, odpadkih in smetiščih mnogo lažje in hitreje kaj storiti, to je popraviti že storjene napake, kakor pri propadanju gozdov. Tudi če bi hoteli in znali zaustaviti oz. zaobrniti propadanje gozdov, bo to zelo dolgotrajen proces.

Vrhu tega pa bo propadanje gozdov možno zaustaviti šele potem, ko bodo doseženi premiki oz. izboljšave pri zraku, vodah itd. Skoraj zanesljivo je potemtakem, da se bo propadanje gozdov kot vidik

onesnaženosti okolja med zadnjimi umaknilo iz "dnevnega reda", če se bo sploh kdaj. Nasploh pa lahko ugotovimo, da Slovenci nekako podzavestno čutimo, da je naša usoda skrivnostno povezana (odvisna) od usode gozdov. Tako smo tudi vzgojeni. Sedaj moramo narediti samo še en korak naprej in odkriti tudi povratno zvezo - da je usoda gozdov pravzaprav odvisna od našega ravnanja, čeprav ne samo od našega.

2 PRIMERJAVA ODGOVOROV LETA 1990 IN LETA 1987

Pri analizi ankete Slovensko javno mnenje 1990 bo poudarek zlasti na primerjanju letošnjih odgovorov z odgovori v letu 1987 oz. na premikih, do katerih je prišlo v zadnjih treh letih.

Pri teh premikih je pomembnejše od same velikosti premika (po pričakovanjih naj le-ti ne bi bili zelo veliki) smer premika, saj je premike bodisi navzgor bodisi navzdol treba razumeti kot napoved trendov, ki utegnejo svoje trajanje podaljšati tudi v prihodnost. Glede splošnih ugotovitev oz. spoznanj pa je verjetno realno pričakovati, da še vedno veljajo tista izpred treh let.

Dimenzije oz. karakteristike populacije, po katerih bomo delili slovensko populacijo oz. reprezentativen vzorec te populacije so seveda ostale iste kot smo jih upoštevali pri prvi analizi. V nasprotnem primeru bi namreč primerjava sploh ne bila mogoča. Upoštevali smo naslednje karakteristike populacije: spol, starost, izobrazba, kvalifikacija, tip krajevne skupnosti in regije v kateri živijo.

Pri odgovornih kategorijah je prišlo v letošnji anketi do malenkostnih

popravljen, ki pa z vidika primerjave z anketo leta 1987 ne predstavljajo nikakršne ovire. Popravki so doleteli prav tisti dve odgovorni kategoriji, ki nas najbolj zanimata, vendar pa je pri tem šlo zgolj za to, da se še bolj poudari resnost in teža odgovorov. "Me zelo moti", je dopolnjeno z "mi škoduje", tako da se ta odgovorna kategorija sedaj glasi: "mi škoduje, me zelo moti"; "ogroža me" pa je dopolnjeno z besedico "življenjsko", tako da imamo sedaj "življenjsko me ogroža".

Tabela 2: Razporeditev odgovorov po odgovornih kategorijah (modalitetah)

	1990	%	1987	%
sploh ni problem v mojem okolju	103	5,0	313	15,4
tega ne občutim, me ne moti	114	5,6	110	5,4
me moti, a ni tako hudo	443	21,6	306	15,1
mi škoduje, me zelo moti	917	44,7	890	43,8
življenjsko me ogroža	438	21,4	379	18,6
ne ve, neodločen	36	1,8	35	1,7

skupaj	2051	100,0	2033	100,0

Predvsem se je zmanjšalo število tistih, ki menijo, da propadanje gozdov sploh ni problem v njihovem okolju. Leta 1987 je bilo teh 15,4%, leta 1990 pa jih samo še 5% oz. nekaj več kot 100 ljudi od 2051. Odstotek tistih, ki jim propadanje gozdov ne škoduje oz. jih ne moti je ostal enak tistemu izpred treh let, pač pa se je precej povečal odstotek tistih, ki jih propadanje gozdov sicer moti, a ne tako hudo (od 15,1% na 21,6%).

za nekoliko manj se je povečal delež tistih, ki jih propadanje gozdov življenjsko ogroža - od 18,6 na 21,4%, najmanj pa se je povečal delež tistih, ki jim propadanje gozdov škoduje oz. jih zelo moti. To je tudi normalno, saj je bilo teh že v letu 1987 43,8%, v letu 1990 pa jih je 44,7%, kar predstavlja slabo polovico vseh anketirancev. Skupaj s tistimi, ki jih propadanje gozdov življenjsko ogroža pa jih je celo 66,1% oz. 1355. Če jim prištejemo še bolj nevtralnno skupino, ki jo propadanje gozdov sicer moti, a ne tako hudo, dobimo še bolj imponantno številko 1798 oz. 87,7%. To pomeni, da samo nekaj nad 12% prebivalcev Slovenije še ne dojema propadanje gozdov kot enega izmed resnih in za eksistenco celotne družbe in vsega živega pomembnih vprašanj. V zvezi s tem bi bilo zanimivo vedeti ali gre za neznanje in ignoranco ali pa se dejansko "požvižgajo" na propadanje gozdov. Morda so res tako nevedni, da o tem dejansko ničesar ne vedo. O tem kdo so ti ljudje, bomo nekaj več zvedeli v nadaljevanju.

Najprej pa je treba pogledati, kako je s tistimi 88% Slovencev, ki jih propadanje gozdov bolj ali manj hudo moti in ogroža. Ugotoviti je treba kakšna so odstopanja od pravkar opisanega splošnega (generalnega) vzorca, če odgovore "presejemo" skozi že prej naštete karakteristike anketirancev. Hkrati s tem pa bomo opozorili še na pomembnejše premike, v kolikor je do njih prišlo med letoma 1987 in 1990.

2.1. Spol

Pri spolu je treba najprej povedati, da je bil letošnji reprezentativni vzorec populacije še bolj ženski, kot je bil tisti v letu 1987:

1987 52,1 % žensk : 47,9 % moških

1990 53,6 % žensk : 46,4 % moških

Pri tem se najprej zastavlja vprašanje, če se je tudi v celotni slovenski populaciji delež žensk povečal za 1,5%. Najbrž ne! Glede odnosa do propadanja gozdov pa je treba povedati, da ugotovitev iz prejšnjih let ne velja več v celoti. Pri odgovorni kategoriji "življenjsko me ogroža" je resda delež moških (še vedno) večji od deleža žensk (22,5% : 20,4%), toda pri "mi škoduje, me zelo moti" pa je že obratno: delež žensk je večji od deleža moških (45,4% : 43,9%).

Števelek procentov pri obeh odgovornih kategorijah zato pokaže, da razlike med spoloma praktično ni. Poleg te ugotovitve pa primerjava z letom 1987 ponuja še eno pomembno ugotovitev, namreč to, da se je najbolj povečal delež tistih odgovorov, ki opisujejo propadanje gozdov kot manj problematično - me moti, a ni tako hudo, in sicer ne na račun bolj resnih odgovornih kategorij, pač pa na račun ignorantske odgovorne kategorije - to sploh ni problem v mojem okolju.

Tabela 3: Propadanje gozdov v letih 1987 in 1990 po spolu anketirancev

(v %)

		moški	ženske	povprečje
mi škoduje,	1987	44,7	42,9	43,8
zelo me moti	1990	43,9	45,4	44,7
življenjsko me	1987	20,0	17,4	18,6
ogroža	1990	22,5	20,4	21,4
skupaj	1987	64,6	60,3	62,5

mi škoduje + ogroža me	1990	66,4	65,8	66,1
------------------------	------	------	------	------

tudi pri najbolj "resnih" odgovornih kategorijah, torej pri "mi škoduje, me zelo moti" in "življenjsko me ogroža", je prišlo do zelo pomembnih premikov, če jih gledamo skozi spol anketirancev. Tabela 3 namreč jasno kaže, da so mnogo večji skok navzgor v osveščenosti do propadanja gozdov naredile ženske, saj je ta skok pri ženskah velik 5,5%, pri moških pa le 1,7% (povprečje 3,6%). Potemtakem moramo večji del dviga ekološke zavesti med letoma 1987 in 1990, če jo opazujemo skozi odnos do propadanja gozdov, pripisati ženskam in to pri obeh odgovornih kategorijah, ki jih v naši analizi še posebej podrobno opazujemo. V tolažbo moškim pa lahko povemo, da je raven osveščenosti moških do propadanja gozdov tudi v letu 1990 še vedno za delček (za dobrega pol procenta) višja od zavesti žensk.

3.2. Starost

Pri starosti imamo opravka s šestimi kategorijami, kot v letu 1987, vendar s precej drugačno zastopanostjo posameznih kategorij, kar pa verjetno ni bistveno vplivalo na drugačnost odgovorov. Če v analizi odgovorov na ekološko vprašanje v letu 1987 je bilo ugotovljeno, da je starost ena izmed najpomembnejših karakteristik (dimenzij) populacije, ki najbolj odločilno vpliva oz. določa različnost odgovorov.

Ta različnost pa letos sploh ni tako velika kot je bila pred tremi leti. To še zlasti velja za odgovorno kategorijo "mi škoduje, zelo me moti" za katero se je sicer opredelilo največ respondentov, pri čemer se razlike med starostnimi kategorijami sploh niso velike. Gibljejo se v razponu od 39,0% do 46,8%, kar pomeni, da se je razpon zmanjšal

na 7,8%, medtem ko je bil pred tremi leti 9,0%.

Pri "življenjsko me ogroža" je razpon nekoliko večji in tudi večji kot je bil v letu 1987 - od 15,8% do 26,1%, kar pomeni, da razpon znaša 10,3%. To je hkrati tudi največji razpon pri katerikoli odgovorni kategoriji. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da se mnenja najbolj obhajajo ravno pri najbolj kritični odgovorni kategoriji, to je pri "življenjsko me ogroža".

Najbolj ogrožena je starostna kategorija od 26 do 30 let, najmanj pa je starostna kategorija od 51 do 60 let. Ostale kategorije so med tema dvema ekstremoma brez neke razvidne "logike". Edino najbolj stari so najmanj življenjsko ogroženi zaradi propadanja gozdov. Pri tem pa je zanimivo, da je starostna kategorija, ki jo propadanje gozdov najmanj življenjsko ogroža med tistimi, ki ji propadanje gozdov najbolj škoduje oz. jo zelo moti. In ker je temu tako, je verjetno še najbolj pametno, da odstotke pri obeh obravnavanih odgovornih kategorijah seštejemo.

Tabela 4: Propadanje gozdov v letih 1990 in 1987 z vidika starosti anketirancev

	1990	1987
do 25 let	64,4 %	61,7 %
26 do 30 let	71,1 %	61,7 %
31 do 40 let	68,5 %	66,7 %
41 do 50 let	70,1 %	63,6 %
51 do 60 let	62,3 %	61,2 %
61 in več	57,0 %	54,1 %

navedeni odstotki kažejo, da še vedno velja ugotovitev izpred treh let namreč da propadanje gozdov najbolj škoduje in življenjsko ogroža najbolj vitalne (aktivne) kategorije prebivalcev. Najbolj pa še vedno ostajajo najstarejši, nekaj pod povprečjem pa so tudi najmlajši. Razlike med starostnimi kategorijami pa se med letoma 1987 in 1990 niso zmanjšale, temveč povečale.

Zadnjih treh letih je ogroženost zaradi propadanja gozdov porasla pri vseh starostnih kategorijah, najbolj pri starih od 26 do 30 let (približno za 10%), ter pri starih od 41 do 50 let za nekaj manj kot 7%. Naveseljivo je, da osveščenost raste tudi pri starih nad 60 let, medtem ko bi pri mladih do 25. leta človek pričakoval še večji presežek.

1.3. Izobrazba

Koli pri izobrazbi ostajamo pri istih izobrazbenih kategorijah kot pred tremi leti, saj sicer primerjava ne bi bila mogoča. Je pa res, da je v letošnjem vzorcu zastopanost populacije pri obravnavanih treh izobrazbenih kategorijah nekoliko drugačna kot je bila pred tremi leti. Okrepili sta se srednji dve kategoriji - strokovna in še posebej srednja izobrazba - in prav za toliko sta se zmanjšali obe krajni kategoriji. To še posebej velja za osnovno šolo, manj pa za nizko in visoko izobrazbo.

V interpretaciji rezultatov ankete izpred treh let je bilo ugotovljeno, da je izobrazba poleg starosti druga najpomembnejša, če ne celo najpomembnejša karakteristika populacije. To pomeni, da je izobrazba tista karakteristika populacije, ki najbolj izrazito

determinira različnost odgovorov oz. diferencira odgovore. To ugotovitev potrjujejo tudi letošnji odgovori in jo je najlažje ilustrirati z razlikami med izobrazbenimi kategorijami pri odgovorni kategoriji "življenjsko me ogroža". Propadanje gozdov namreč življenjsko ogroža "samo" 16,7% anketirancev z osnovno šolo in kar 31,5% anketirancev z višjo ali/in visoko izobrazbo. Torej skoraj dvakrat več. Ostali dve odgovorni kategoriji sta med tema dvema koloma, vendar bližje spodnjemu kot zgornjemu polu. Zanimivo je, da so te razlike oz. razponi ostali povsem enaki kot so bili pred tremi leti, le na nekoliko višji ravni. Namesto 18,6% v letu 1987 je letos 21,6% anketirancev, ki jih propadanje gozdov življenjsko ogroža.

Pri "mi škoduje, zelo me moti" imamo opravka z enako zakonitostjo, leprav je odstotek tistih z višjo in visoko izobrazbo, ki jim propadanje gozdov škoduje in jih zelo moti nekaj nižji kot pri srednji izobrazbi. Točno polovica od tistih s srednjo izobrazbo je mnenja, da jim propadanje gozdov škoduje in jo zelo moti. Ravno pri tej izobrazbeni kategoriji je zabeležen tudi največji skok navzgor, skoraj za 4%, medtem ko je pri strokovni izobrazbi zabeležen majhen padec. V celoti pa ta odgovorna kategorija ni poskočila niti za en odstotek v primerjavi z letom 1987.

Če seštejemo odstotke pri obeh odgovornih kategorijah in jih primerjamo z letom 1987 dobimo naslednjo sliko:

Tabela 5: Propadanje gozdov v letih 1990 in 1987 z vidika izobrazbe anketirancev

1990

1987

osnovna šola	57,8 %	55,6 %
strokovna šola	63,7 %	62,9 %
srednja šola	73,8 %	67,3 %
višja in visoka šola	80,3 %	76,8 %

Če se števeki in primerjava z letom 1987 kaže, da se polarizacija stališč anketirancev, če jih opazujemo skozi njihovo izobrazbo, še naprej povečuje, saj se razlike še nadalje povečujejo. Največji posamezni skok pa je bil v razdobju treh let zabeležen pri srednji izobrazbi - 6,5%.

1.4. Kvalifikacija oz. poklic

Če kvalifikacijo je bilo že ugotovljeno, da razkriva marsikatero zanimivo razliko, ki je pri izobrazbi ostala skrita v zgolj štirih izobrazbenih kategorijah. Tudi razkorak med najbolj in najmanj kritičnim odnosom do propadanja gozdov je pri kvalifikaciji večji in to zato, ker so izdvojene nekatere skupine (kategorije), ki jih pri izobrazbi preprosto ni. Zato tudi za kvalifikacijo oz. poklic lahko rečemo, da pomembno diferencirata populacijo glede njenega odnosa do propadanja gozdov. Seveda pa še vedno drži, da glavno smer razlik v odnosu do propadanja gozdov tudi pri kvalifikaciji oz. poklicu napoveduje že izobrazba. Zastopanost posameznih poklicnih skupin je precej podobna tisti izpred treh let.

Propadanje gozdov življenjsko najbolj ogroža uslužbence z višjo in visoko izobrazbo - skoraj 30%, kar je skoraj enako kot je bilo

ugotovljeno za višjo in visoko izobrazbo. Prav pri tej kategoriji je prekrivanje največje. Nekaj podobnega je mogoče ugotoviti tudi za uslužbence s srednjo izobrazbo, pri ostalih kategorijah pa tega prekrivanja ni več. Druga poklicna kategorija, ki je zaradi propadanja gozdov samo za malenkost življenjsko manj ogrožena kot so uslužbenci z višjo in visoko izobrazbo so obrtniki, kar je še posebej zanimivo in tudi težko razložljivo. Morda pa se njihova izobrazbena struktura tudi naglo izboljšuje.

Večina ostalih poklicnih kategorij se suče nekaj nad in nekaj pod povprečjem, daleč zadaj so edino gospodinje, saj jih je le 6,1% življenjsko ogroženih zaradi propadanja gozdov. Pri tem pa je treba upoštevati, da je prav ta poklicna skupina številčno najšibkeje zastopana (samo 33 oz. 1,6% od skupnega števila anketirancev). Zanimivo je, da odstopanje kmetov od povprečja pri tej odgovorni kategoriji ni veliko - 16,3 : 21,4%, kolikor znaša povprečje. Pač pa je njihovo odstopanje od povprečja še vedno (pre)veliko pri odgovorni kategoriji "mi škoduje, zelo me moti", saj je le 1/3 kmetov takšnega mnenja, medtem ko je povprečje 44,7%. Pri uslužbencih s srednjo, višjo in visoko izobrazbo pa je takšnih več kot polovica. Poleg kmetov so nekaj bolj izrazito pod povprečjem edino še upokojenci in kvalificirani delavci.

Števevk odstotkov pri obeh odgovornih kategorijah daje naslednjo podobo oz. vrstni red:

Tabela 6: Propadanje gozdov v letih 1990 in 1987 z vidika kvalifikacije anketirancev

	1990	1987
službenci z višjo in visoko izobrazbo	80,7 %	78,3 %
službenci s srednjo in nižjo izobrazbo	73,2 %	70,7 %
obrtniki	70,0 %	61,6 %
ostali	64,7 %	61,6 %
visokokvalificirani delavci	63,9 %	64,9 %
valificirani delavci	63,1 %	62,2 %
PKV in NKV delavci	62,7 %	54,9 %
upokojenci	62,4 %	54,3 %
kmetje	49,6 %	48,9 %
gospodinje	48,5 %	48,2 %

anski vrstni red rušijo samo obrtniki in kategorija ostalih. obrtniki so se pri občutljivosti do propadanja gozdov pomaknili s štedega na tretje mesto, ostali pa s šestega na četrto. Večji premik glede na leto 1987 je kot pri kategoriji ostalih sicer zabeležen pri upokojencih, pa tudi pri PKV in NKV delavcih, saj je skok navzgor skoraj tako velik kot pri obrtnikih. Navzlic temu pa ne ena ne druga kategorija na lestvici ni prehitela nobene druge poklicne kategorije, kar je zato ker je bil njihov zaostanek prevelik oz. zato, ker so se upredovali tudi drugi.

pa so se tako upokojenci kot PKV in NKV delavci precej oddaljili od kmetov in gospodinj, ki trdno ostajajo na zadnjih dveh mestih. Največji porast občutljivosti v odnosu do propadanja gozdov beležimo predvsem pri obrtnikih, pri upokojencih in pri PKV in NKV delavcih. Obrtniki so potemtakem tudi največ prispevali k skupnemu dvigu občutljivosti do propadanja gozdov. Premika pri zadnjih dveh

kategorijah sta še toliko bolj pozitivna zato, ker sta ti dve kategoriji številčno precej močneje zastopani kot kategorija obrtnikov. Odgovora na vprašanje zakaj je skok pri teh treh kategorijah večji kot pri ostalih pa brez dodatnih poizvedovanj ni mogoče dati.

1.5. Tip krajevnih skupnosti

Kot vemo so krajevnih skupnosti razvrščene v tri tipe: mestne, primestne in vaške. Razlike v zastopanosti posameznega tipa krajevnih skupnosti so v letu 1990 glede na leto 1987 majhne, vsekakor ne dovolj velike, da bi bistveno vplivale na različnost odgovorov.

Zvezi z razlikami v občutljivosti do propadanja gozdov je bilo že lansko leto ugotovljeno, da so odgovori povsem drugačni od pričakovanih. Pričakovali smo namreč, da je propadanje gozdov prejel problem vaških krajevnih skupnosti kot mestnih in primestnih. V resnici pa smo dobili povsem drugačno sliko. Tudi letos je temu tako. Zendar pa to ne pomeni, da so mnenja ostala enaka oz. da se ne spreminjajo. Nasprotno, v mnenjih in stališčih prebivalcev Slovenije do propadanja gozdov je čutiti dinamiko tudi če jih motrimo skozi tip krajevnih skupnosti.

Vaške krajevnih skupnosti so resda še vedno trdno na zadnjem mestu, toda najbolj občutljive niso več mestne, temveč primestne krajevnih skupnosti. Ta tip krajevnih skupnosti je na prvem mestu pri obeh odgovornih kategorijah, ki nas pri naši interpretaciji še posebej zanimajo: "mi škoduje, zelo me moti" in "življenjsko me ogroža".

števek odstotkov pri obeh odgovornih kategorijah in v primerjavi z letom 1987 daje naslednjo sliko:

Slika 7: Propadanje gozdov v letih 1990 in 1987 z vidika tipa krajevne skupnosti

	1990	1987
mestne KS	70,0 %	73,6 %
primestne KS	74,0 %	64,7 %
vaške KS	59,2 %	51,5 %

Prejemki med različnimi tipi krajevnih skupnosti so zelo zanimivi. Kot kažejo podatki, so primestne KS prehitеле mestne in to največ zaradi velikega povečanja navzgor pri samih primestnih krajevnih skupnostih, deloma pa tudi zaradi padca (nazadovanja) pri mestnih KS. Velik skok navzgor je opazen tudi pri vaškem tipu KS, kar je še posebej zanimivo in pomembno. Zaradi teh premikov so se razlike med najbolj in najmanj občutljivim tipom KS zmanjšale in sicer od 22,1% v letu 1987 na 14,8% v letu 1990. To pa z drugimi besedami pomeni, da prihaja do stopnega izenačevanja v odnosu do propadanja gozdov, vsaj v kolikor opazujemo Slovenijo opazujemo skozi tipe krajevnih skupnosti v katerih živijo. V kolikor se bo ta trend nadaljeval tudi v prihodnje, potem bo tip krajevne skupnosti postopoma izgubljal na svoji pomembnosti, ker populacija po tej dimenziji ne bo več pomembno razločena.

5. Regija

Regija, v kateri anketiranci živijo je poleg tipa krajevne skupnosti

ruga prostorska dimenzija, ki se skoraj pri vseh vprašanjih kaže kot zelo pomembna. To naj bi še posebej veljalo za ekološko vprašanje, saj so razlike tako v stanju v okolju, kakor tudi v stanju duha, to je odnosu do tega okolja zelo velike, kot je pokazala že analiza odgovorov v letu 1987. V kolikor pa izhajamo iz ugotovitve, do katere smo prišli pri tipu krajevne skupnosti, namreč da se razlike med tipi krajevnih skupnosti sčasoma zmanjšujejo, potem smemo pričakovati, da se tudi razlike med regijami zmanjšujejo, čeprav ni nujno, da bi bilo temu lahko.

Prej pa naj opozorimo na to, da je zastopanost nekaterih regij zelo kromna, kar še zlasti velja za Koroško in Zasavsko regijo z okoli 40 anketiranci. Prav dosti močneje nista zastopani niti Spodnjeposavska in Koroška regija, medtem ko je v vseh ostalih regijah število anketirancev že večje od 100, največ v Osrednji slovenski regiji - 533 z. 26%. Premiki v zastopanosti posameznih regij v primerjavi z letom 1987 niso veliki.

Red regij glede na stopnjo občutljivosti anketirancev do propadanja gozdov je naslednji:

Tabela 8: Propadanje gozdov v letih 1990 in 1987 z vidika regije

	1990	1987
celotna regija	84,6 %	77,5 %
zasavska "	80,9 %	73,3 %
koroška "	80,0 %	77,6 %
osrednja "	75,1 %	73,1 %
podravska "	68,2 %	62,0 %

avinjska	"	66,4 %	61,9 %
goriška	"	62,9 %	49,5 %
posavska	"	57,4 %	63,9 %
dolenjska	"	57,3 %	40,9 %
podnjeposavska	"	54,1 %	51,4 %
obalno kraška	"	49,5 %	52,0 %
pomurska	"	47,7 %	39,1 %

ot pri prejšnjih tabelah so tudi regije razvrščene od najbolj do najmanj občutljive na osnovi seštevka procentov v letu 1990 pri odgovornih kategorijah "mi škoduje, zelo me moti" in pri "življenjsko ogrožena".

a se sedaj najprej spomnimo na hipotezo glede zmanjševanja razlik med regijami potem moramo ugotoviti, da nekaj resnice je na tem. Medtem ko je v letu 1987 razlika med najbolj in najmanj občutljivo regijo našala 38,5%, znaša ta razlika v letošnjem letu "samo" 36,9%, kar prav gotovo ni bistveno manj. Mnogo bolj pozitivno kot skromno manjšanje razlike pa je dejstvo, da je občutljivost do propadana ozdov najbolj porasla prav v najmanj občutljivih regijah Dolenjski, goriški in Pomurski regiji. Goriška regija se je zaradi tega pomaknila iz 10. mesta v letu 1987 na 7. mesto letos, Dolenjska iz 1. na 9., Pomurska pa navzlic napredku še naprej ostaja na zadnjem mestu in še kar daleč od povprečja.

a se razlike med regijami niso zmanjšale še bolj, pa so krive najbolj občutljive regije, ki so tudi poskočile v svoji občutljivosti. To velja za vse prve štiri regije, ki so seveda tudi zato še naprej ostale na prvih štirih mestih, spremenil se je le vrstni red med

njimi. Najbolj je občutljivost porasla v Zasavski regiji - za 7,6%, vsled česar se je ta regija povzpela s 3. na 2. mesto, tej pa sledi s komaj kaj manjšim skokom navzgor Kraška regija z občinami Cerkljica, Postojna in Ilirska Bistrica. Glede na to, da je bila ta regija že tudi v letu 1987 bolj občutljiva kot Zasavska, seveda ni čudno, če se je povzpela iz 2. na 1. mesto s 84,6%.

S prvega na tretje mesto je padla Koroška regija, na četrtem mestu pa je ostala ista regija kot v letu 1987 - Osrednja slovenska oz. Ljubljanska regija, v kateri je občutljivost porasla samo za 2%. V teh štirih regijah potemtakem več kot 3/4 prebivalcev meni, da jih propadanje gozdov življenjsko ogroža oz. da jim škoduje. To je vsekakor izjemno visok odstotek in ga je treba tudi zelo resno jemati. Vasploh so vse regije razen Gorenjske in Obalno kraške napredovale. In prav nazadovanje v teh dveh regijah je najbolj zaskrbljujoče. Zlasti izrazit je padec občutljivosti pri Gorenjcih za več kot 6%, pri Primorcih pa je znatno manjši. Prav zaradi tega nazadovanja sta se obe regiji morali pomakniti na lestvici navzdol, Gorenjska s 5. na 8. mesto, Obalno kraška pa z 8. na 11. mesto.

Razloge za ta pojav bi bilo vsekakor potrebno odkriti. Edina sprejemljiva razlaga, ki pa je ni mogoče preveriti, bi bila v tem, da se je struktura anketirancev na Gorenjskem in Primorskem bistveno oslabilala.

Vsekakor smemo (ponovno) ugotoviti, da k stopnji osveščenosti očitno veliko, če že ne največ, prispeva prav stopnja onesnaženosti okolja, glede katere je znano, da ni v vseh regijah enaka. Med najbolj onesnažene vsekakor spadajo tiste, ki so tudi na naši lestvici prav

ni vrhu (Kraška, Zasavska, Koroška in Osrednja regija). S tega
 onnega kota morda nekoliko preseneča (pre)nizek položaj
 podnjeposavske regije (zaradi jedrske elektrarne) in Savinjske, za
 katero vemo, da je zelo onesnažena.

ZAKLJUČEK

ni nekoliko povečani občutljivosti do propadanja gozdov v primerjavi
 letom 1987 je na splošno opaziti rahlo zmanjševanje razlik v tej
 občutljivosti, če prebivalce Slovenije opazujemo skozi njihove
 karakteristike, kot so spol, tip krajevne skupnosti in regije.
 nasprotno pa se razlike povečujejo - resda zelo počasi - če jih
 opazujemo skozi njihovo starost, izobrazbo in kvalifikacijo.
 izobrazba in starost tako še naprej ostajata najpomembnejši
 karakteristiki populacije, kadar nas zanima odnos te populacije do
 propadanja gozdov in do onesnaženosti okolja nasploh.

o povečevanje razlik z vidika starosti in izobrazbe je še posebej
 nenavadno in vznemirljivo.

4 POVZETEK

Raziskava je v vsebinskem in metodološkem smislu ponovitev raziskave iz leta 1989 na isto temo. Informacije (odgovori) so prav tako kot v letu 1987 dobljeni z javnomnenjsko anketo v okviru vsakoletne raziskave Slovensko javno mnenje, ki ga izvaja Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Ponovitev raziskave pa seveda omogoča primerjavo odgovorov v letošnjem letu s tistimi izpred treh let. In prav na tej primerjavi je pođdarek pri tej raziskavi.

Primerjava je razkrila "dinamiko", to je velikost in smer premikov v mnenjih in stališčih občanov Slovenije do ekološke problematike nasploh in znotraj tega še posebej do propadanja gozdov. Pri tem je najpomembnejša ugotovitev ta, da ekološka zavest še naprej raste glede vseh vidikov onesnaženosti okolja, tudi glede propadanja gozdov, čeprav je bila glede tega že v letu 1987 zelo visoka. Zanimivi pa so tudi premiki med vidiki onesnaženosti okolja.

Glede odnosa do propadanja gozdov je opaziti, da je ekološka zavest bolj porasla pri ženskah kot pri moških, tako razlik praktično ni več; bolj pri srednje starih kot pri mladih in starejših, tako da se razlike niso zmanjšale;

bolj pri srednje izobraženih - razlike so se celo povečale;

bolj pri obrtnikih in upokojencih ter pri kvalificiranih in polkvalificiranih delavcih, tako da so sedaj vsi kvalificirani delavci ne glede na stopnjo izobrazbe skoraj enaki;

bolj pri ljudeh, ki živijo v predmestnih in vaških krajevnih

nostih, medtem ko je pri tistih, ki živijo v mestih celo
 adovala;

v manj onesnaženih regijah, vendar tudi v bolj onesnaženih
 lah še vedno raste. Nazadovala pa je zlasti pri Gorenjcih.

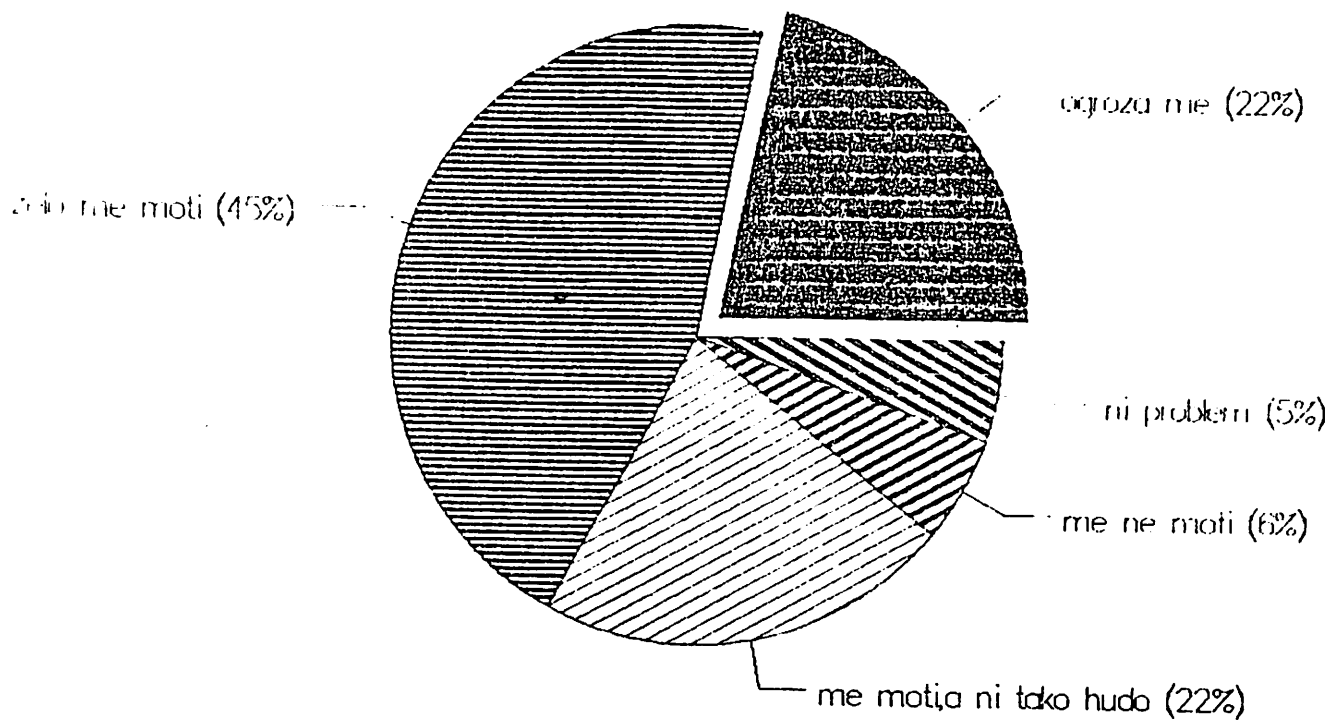
neobliko povečani občutljivosti do propadanja gozdov v primerjavi
 letom 1987 je na splošno opaziti rahlo zmanjševanje razlik v tej
 občutljivosti, če prebivalce Slovenije opazujemo skozi njihove
 karakteristike, kot so spol, tip krajevne skupnosti in regije.
 Prosto pa se razlike povečujejo - resda zelo počasi - če jih
 opazujemo skozi njihovo starost, izobrazbo in kvalifikacijo.
 Izobrazba in starost tako še naprej ostajata najpomembnejši
 karakteristiki populacije, kadar nas zanima odnos te populacije do
 padanja gozdov in do onesnaženosti okolja nasploh.

povečevanje razlik z vidika starosti in izobrazbe je še posebej
 vadno in vznemirljivo.

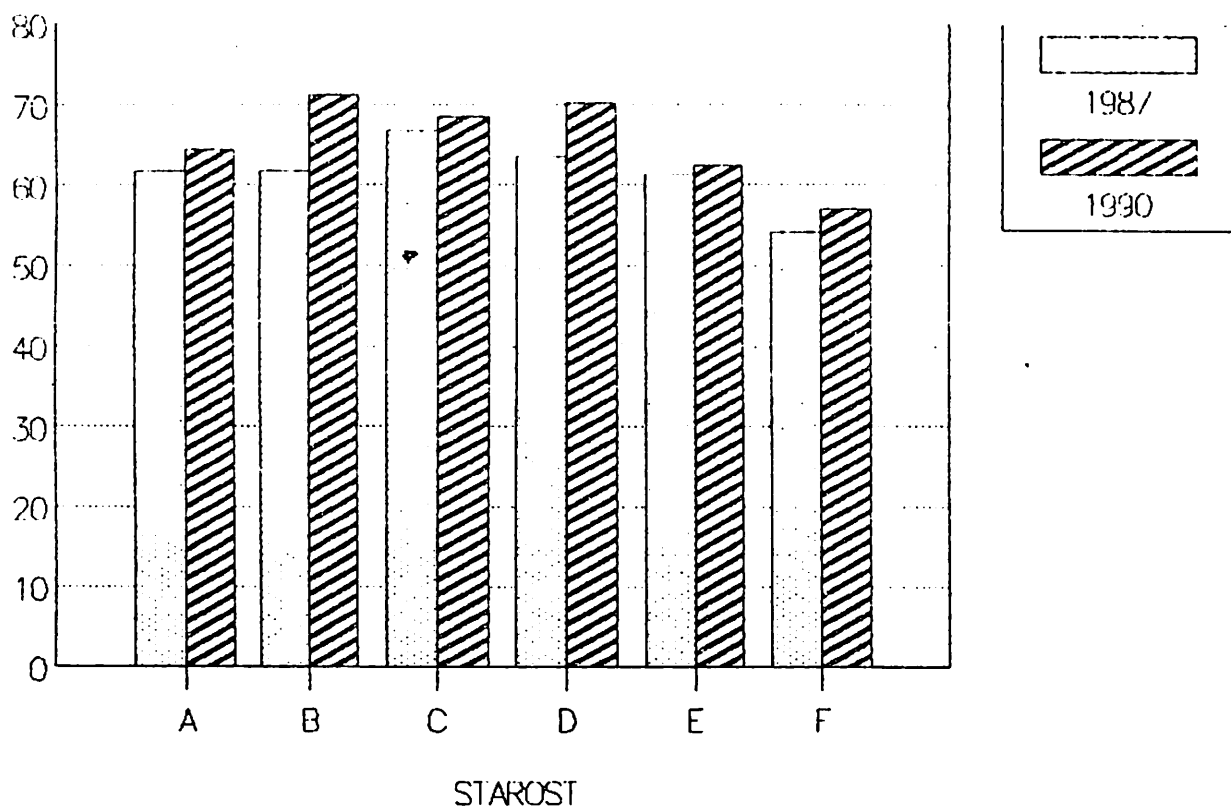
5. PRILOGE

•

Odnos anketirancev do PROPADANJA GOZDA

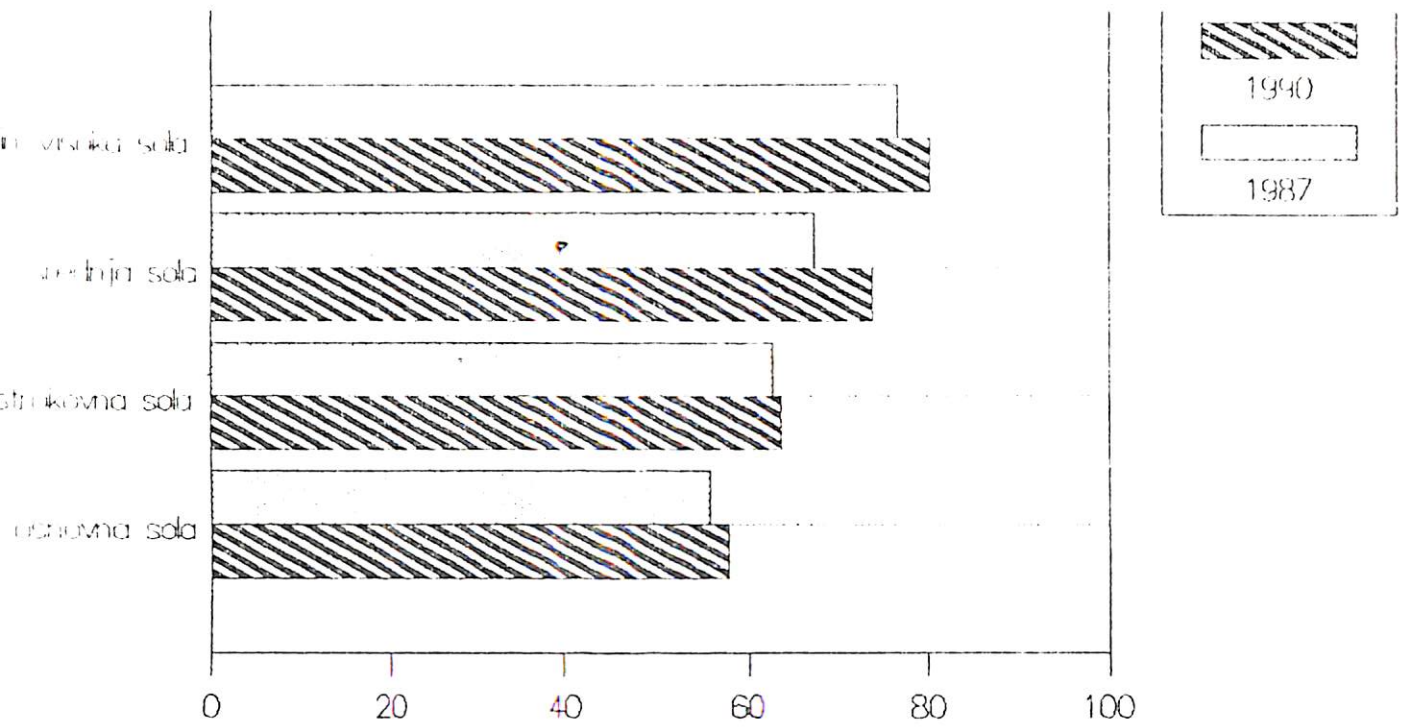

Propadanje gozdov glede na STAROST anketirancev

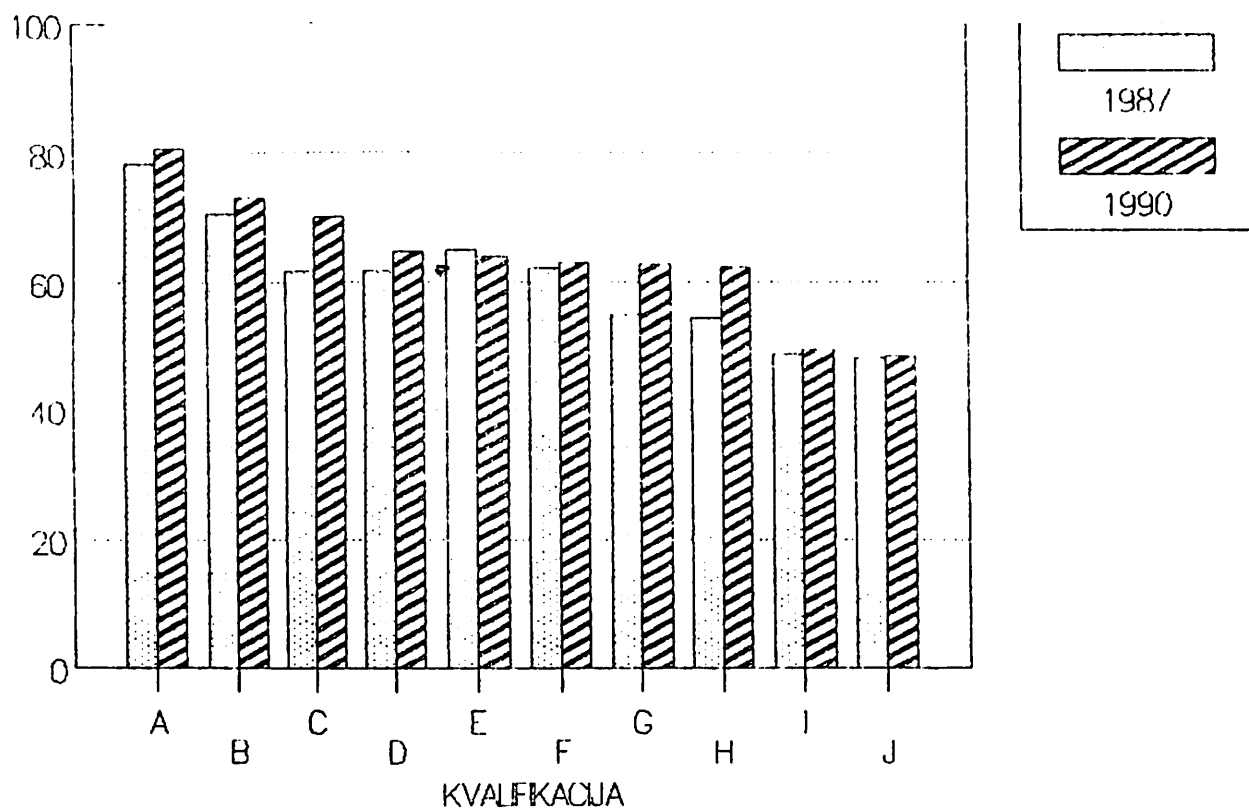

- A do 25 let
 B 26 do 30 let
 C 31 do 40 let
 D 41 do 50 let
 E 51 do 60 let
 F 61 in več

Propadanje gozdov glede na IZOBRAZBO anketirancev

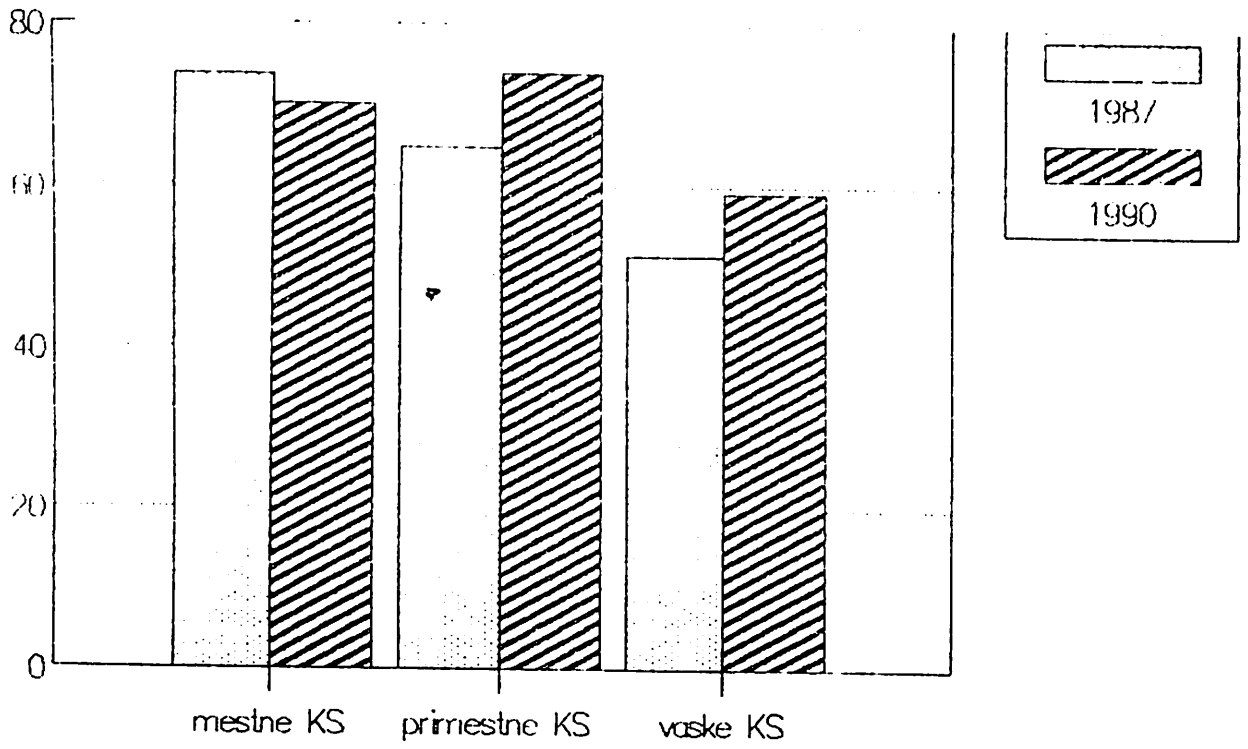

Propadanje gozdov glede na KVALIFIKACIJO anketirancev

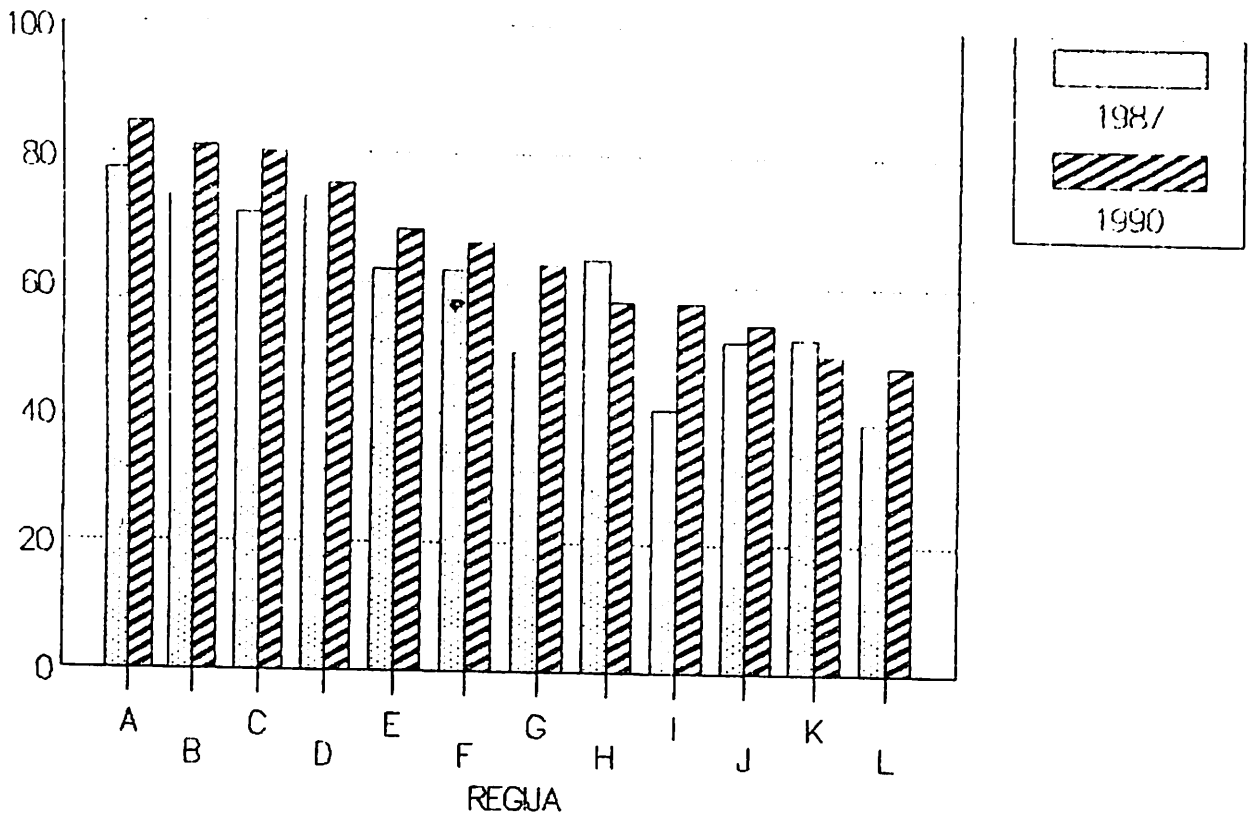

- A . uslužbenci s višjo in visoko izobrazbo
- B . uslužbenci s srednjo in nižjo izobrazbo
- C . obrtniki
- D . ostali
- E . visokošolski študenti delavci
- F . kvalificirani delavci
- G . FIV in SFV delavci
- H . upokojenci
- I . kmetje
- J . gospodarci

Propadanje gozdov glede na TIP KS

Propadanje gozdov glede na REGIJO

A	Kraška	regija
B	Zasavska	"
C	Koroška	"
D	Osrednja	"
E	Podravska	"
F	Savinjska	"
G	Goriška	"
H	Gorenjska	"
I	Dolenjska	"
J	Spodnjeptovska	"
K	Obalno-kraška	"
L	Pomurska	"